

Současné způsoby intenzifikace kvašení a zhodnocení možností regulace kvasničného metabolismu

663.45

Ing. VÁCLAV GRABMÜLLER, Západočeské pivovary, k. p., Plzeň, pivovar Stod

Intenzifikace výroby piva je v současné době předmětem stále intenzivnějšího zájmu a v této souvislosti vystupuje do popředí studium problematiky kvašení, které představuje časově nejnáročnější proces celé výroby piva.

Lze zaznamenat prudký rozvoj různých modifikovaných způsobů kvašení, které se zabývají řešením technologických, technických a ekonomických aspektů se zřetelem na regulovatelnost tvorby metabolických produktů a dalších sekundárně vznikajících látek v souvislosti s analytickými vlastnostmi a organoleptickým charakterem vyráběného piva.

Jednotlivé technické a technologické prvky mají úzkou souvislost a vzájemnou vazbu, změna použitého technického zařízení vyvolává nutnou úpravu technologie a naopak, některé technologické zásahy vyžadují určitý typ použitého zařízení. Přesto můžeme v hlavních rysech intenzifikační zásahy a vlivy rozdělit na technologické faktory a nové technické prvky.

Technologické faktory kvašení

1. Složení mladiny, vliv použitých surovin, jejich složení a poměr v sypání, vlastní technicko-technologické podmínky výroby mladiny včetně ochlazování a separace kalů mají rozhodující význam a determinují volbu celého kvašení [1—14]. Význam tohoto faktoru je zdůrazněn zejména v důsledku hledání a používání nových surovin.

2. Způsob a intenzita vzdušnění a popřípadě aerace během vlastního kvašení mladiny [15—17]. Bylo zcela jednoznačně prokázáno, že vzhledem k tomu, že hlavní kvašení probíhalo v minulosti zejména v malých otevřených kádích s velkou styčnou plochou se vzduchem, zvykly si kvasinky na značný přebytek a přísun kyslíku [18, 19]. Bylo prokázáno, že kyslík je významným faktorem regulace tvorby esterů v souvislosti s řízením obsahu acetyl-S-CoA s uplatněním tzv. Pasteurovy protireakce [20]. Pozitivní vliv probublávání vzduchem (kyslíkem) se projevuje také rozptýlením kvasnic a pod-

statným zrychlením kvašení. Ovšem vzhledem k negativnímu vlivu vyššího obsahu kyslíku při dotváření chutových a fyzikálně chemických vlastností dokvašujícího piva je nutné intenzitu aerace pečlivě řídit [21–26].

3. Teplota kvašení, zakvašovací a maximální teplota kvašení rozhodujícím způsobem ovlivňují rychlost kvašení a pro zvýšení jsou často používány vyšší teploty [27–29], ovšem s výrazným rizikem organoleptických změn následkem mnohem intenzivnější tvorby vedlejších produktů kvašení [1, 30, 31].

4. Volba vhodného kmene kvasnic, jejich dobrý fyziologický stav a mikrobiologická čistota, určení vhodné koncentrace nasádných kvasnic, jejich způsobu dávkování a zajištění dokonalého styku s mladinou [32–39].

5. Ostatní faktory, jako je doba kvašení, pH, hustota mladiny a její reologické vlastnosti, uplatnění způsobu a stupně plnění kvasného zařízení a jeho vlastní charakteristika z hlediska konstrukčního materiálu a jeho netěčnosti a stálosti, mikrobiologické čistoty, tvaru a velikosti, uplatňování vlivu tlaku [1, 40–43].

6. Vzájemné kombinace jednotlivých faktorů mají největší význam pro intenzifikaci a jejich vhodnou volbou lze nejen kvašení podstatně urychlit, ale lze také zabezpečit požadovaný průběh kvasničného metabolismu.

Používaná technická zařízení kvašení

Pro kvašení se používá řada velice rozmanitého zařízení, jejich použití závisí na jednotlivých výrobních podmínkách, druhu vyráběného piva a jeho kvalitativních parametřů a na aktuálnosti intenzifikace se zřetelem na možnosti technologických úprav a ekonomické náročnosti.

Jsou používány klasické nádoby z různého materiálu a různého objemu [1], různé varianty intenzifikačních postupů [44–47], velkoobjemové kádě či tanky, cylindro-kónické tanky [48, 49] a jim podobné velkoobjemové sféricko-kónické tanky o objemu až 5 000 hl [50]. Při použití těchto nádob při dvoufázovém kvašení (začátek teplé vedení, konec kvašení studeně) lze kvašení zkrátit na 6–10 dnů [51–55].

Velmi podrobně jsou popsány postupy v univerzálních tancích typu UNI [56], výrazné ekonomické přednosti mají fermentory na volném prostranství [57, 58].

Velice zajímavé jsou publikace o práci ve stojatých nádobách o objemu až 12 000 hl, kdy se používá jednofázový způsob, mladina musí být plněna do 24 hodin, během kvašení je mladina intenzivně míchána a ke konci kvašení hluboko zchlazena [59, 60]. Podobné výsledky se získávají ze zařízení typu Asahi [61].

Při hodnocení technického zařízení vystupuje do popředí mechanizace až automatizace jednotlivých operací včetně mytí a dezinfekce s cílem maximální úspory lidské práce.

Literatura

- [1] HLAVÁČEK - LHOTSKÝ: Pivovarství, SNTL, Praha 1972
- [2] NARZIŠ, L., KIENNINGER, H., REICHENEDER, E.: Proc. EBC Congr., 13, 1971, s. 197
- [3] KRAUSS, G., BOLLMANN, H.: Mschr. Brauerei, 25, 1972, s. 266
- [4] MOŠTEK, J., ČEPIČKA, J., PERINA, V.: Kvas. prům., 25, 1979, s. 49
- [5] NARZIŠ, L., RÖTTGER, W.: Brauwissenschaft, 26, 1973, s. 237
- [6] ANVENAINEN, J., VEHLÄINEN, H., MÄKINEN, V.: Brauwissenschaft, 32, 1979, s. 141
- [7] SOMMER, G.: Mschr. Brauerei, 31, 1978, s. 467
- [8] MÄNDL, B.: Brauwissenschaft, 27, 1974, s. 177
- [9] PÖHLMANN, R.: Brauwelt, 111, 1971, s. 147
- [10] WEINER, J. P., RALPH, D. J., TAYLOR, L.: Proc. EBC Congr., 15, 1975, s. 565
- [11] PESELE, J., ŠROGL, J.: Kvas. prům., 25, 1979, s. 31
- [12] ŠAVAL, J., PROKOPOVÁ, M., ŠATAVA, J.: Kvas. prům., 22, 1979, s. 288
- [13] POSTEL, W.: Brauwissenschaft, 29, 1976, s. 39
- [14] ČUŘIN, J.: Kvas. prům., 19, 1973, s. 187
- [15] ŠAVAL, J., MOŠTEK, J.: Kvas. prům., 25, 1979, s. 193
- [16] LIE, S., HAUKELI, A. D.: Proc. EBC Congr., 14, 1973, s. 285
- [17] SOMMER et al.: Proc. EBC Congr., 18, 1977, s. 88
- [18] KIRSOP, B. H.: J. Inst. Brew., 80, 1974, s. 252
- [19] PFEISTERER, F., STEWART, G. G.: Brews Dig., 50, 1975, s. 34, 46
- [20] KIRSOP, B. H.: Brews Dig., 50, 1975, s. 34
- [21] SCHMIDT, G., LEIPOLD, D.: Brauwelt, 115, 1975, s. 474
- [22] OLBRICH, R.: Brauwelt, 115, 1975, s. 29
- [23] ŠAVAL, J., MOŠTEK, J., PROKOPEC: Kvas. prům., 26, 1980, s. 73
- [24] TETZELIOVÁ, A., TETZEL, J.: Kvas. prům., 22, 1976, s. 72
- [25] HOENN, P.: Mschr. Brauerei, 30, 1977, s. 36
- [26] WACKERBAUER, K., TEZKE, G., TÖDT, F., GRAFF, M.: Mschr. Brauerei, 30, 1977, s. 44
- [27] ZANGRANDO, T.: Brauwelt, 113, 1973, s. 143
- [28] MIEDANER, H., NARZIŠ, L.: Brauwissenschaft, 27, 1974, s. 208
- [29] BENDOŮVÁ, O.: Kvas. prům., 20, 1974, s. 199
- [30] ENGAN, S., AUBERT, O.: Proc. EBC Congr., 16, 1977, s. 88
- [31] ROSE, H. A., HARRISON, S. J.: The Yeasts, 3, 1970, s. 147
- [32] MASCHELEIN, CH. A.: Proc. EBC Congr., 14, 1973, s. 255
- [33] ŠAVAL, J.: Kvas. prům., 18, 1972, s. 169
- [34] KOCKOVÁ-KRATOCHVÍLOVÁ, A.: Kvas. prům., 23, 1977, s. 133
- [35] LAŠŤOVKA, F., ŠVESTKOVÁ, Z.: Kvas. prům., 23, 1977, s. 77
- [36] PAJUNEN, E., et al.: Brauwissenschaft, 30, 1977, s. 129
- [37] MÄNDL, B. et al.: Proc. EBC Congr., 15, 1975, s. 539
- [38] BENDOŮVÁ, O., PARDONOVÁ, B.: Kvas. prům., 21, 1975, s. 75
- [39] MÄNDL, B.: Brauwelt, 111, 1971, s. 188
- [40] MÄKINEN, V., HAIKARA, A., PAJUNEN, E.: Kvas. prům., 20, 1974, s. 277
- [41] WACKERBAUER, K., KRÄMMER, P., TOUSSAINT, H. J.: Mschr. Brauerei, 33, 1980, s. 91
- [42] MASCHELEIN, CH.: Brauwelt, 115, 1975, s. 608
- [43] KIENNINGER, H.: Kvas. prům., 22, 1976, s. 183
- [44] LEJSEK, T.: Kvas. prům., 23, 1977, s. 82
- [45] DYKOWSKI, W.: Kvas. prům., 26, 1980, s. 77
- [46] KAHLER, M.: Kvas. prům., 26, 1980, s. 69
- [47] BARTOŇ, M., KRÁL, T.: Kvas. prům., 25, 1979, s. 209
- [48] DENK, V., STERN, R.: Brauwissenschaft, 32, 1979, s. 253
- [49] MÜCKE, O., ANNEMÜLLER, G.: Kvas. prům., 22, 1976, s. 51
- [50] MARTIN, S. et al.: Proc. EBC Congr., 15, 1975, s. 301
- [51] MURAKAMI, M.: Kvas. prům., 20, 1974, s. 199
- [52] BLEY, W.: Kvas. prům., 18, 1972, s. 97
- [53] BARTOŇ, M., LUKÁŠEK, T.: Kvas. prům., 18, 1972, s. 188
- [54] KAHLER, M., LEJSEK, T.: Kvas. prům., 17, 1971, s. 107
- [55] NARZIŠ, L. et al.: Brauwissenschaft, 27, 1974, s. 233
- [56] KNUDSEN, F. B., VACANO, L. N.: Brauwelt, 113, 1973, s. 158
- [57] MÜCKE, O.: Kvas. prům., 20, 1974, s. 199
- [58] BASAŘOVÁ, O.: Kvas. prům., 21, 1975, s. 157
- [59] CHROSTOWSKI, J., STASKIEWITZ, E.: Kvas. prům., 23, 1977, s. 14
- [60] DROST, B. W., CREMER, J.: Brauwelt, 115, 1975, s. 96
- [61] AMAHA, M., KAKAKOJI, S., KOMIYA, Y.: Proc. EBC Congr., 16, 1977, s. 77

Grabmüller, V.: Současné způsoby intenzifikace kvašení a zhodnocení možností regulace kvasničného metabolismu. Kvas. prům., 28, 1982, č. 4, s. 75–77.

Cílem článku je seznámit čtenáře se současným trendem intenzifikace kvašení piva a poukázat na možnosti technicko-technologického řízení průběhu kvasničného metabolismu ve snaze udržet vysokou kvalitu a konstantní charakter vyráběného piva.

Blíže informace jsou dostupné z uvedeného seznamu.

Габмюллер, В.: Современные методы интенсификации брожения и оценка возможностей регулирования метаболизма дрожжей. Квас. прум., 28, 1982, № 4, стр. 75–77.

Статья знакомит читателей с современным трендом интенсификации брожения пива и показывает возможности технико-технологического управления ходом метаболизма дрожжей в связи со стремлением сохранить высокое качество и устойчивый характер производимого пива. Более подробные информации доступны в приведенном обзоре по использованной литературе.

Grabmüller, V.: Methods of Increased Fermentation Efficiency and Evaluation of Possible Controls of Yeast Metabolism. Kvas. prům. 28, 1982, No. 4, pp. 75—77.

The article informs about present trends in the methods which enables to achieve an increase efficiency of beer fermentation and shows further possibilities of a technical-technological control of yeast metabolism with respect to keep a constant characteristics of the beer produced. Further information in details can be found in the original references mentioned.

Grabmüller, V.: Gegenwärtige Verfahren der Gärungsintensifizierung und Bewertung der Möglichkeiten der Regulierung des Hefemetabolismus. Kvas. prům., 28, 1982, No. 4, S. 75—77.

Der Artikel informiert über die gegenwärtigen Trends zur Intensifizierung der Gärung bei der Biererzeugung und macht auf die Möglichkeiten der technisch-technologischen Steuerung des Verlaufs des Hefenmetabolismus zum Zweck der Erhaltung des Qualitätsniveaus und des konstanten Charakters des erzeugten Bieres aufmerksam. Das beigefügte Verzeichnis der Literaturquellen bietet Hinweise auf ausführliche Informationen.